

**การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2***
**STRATEGIC ADMINISTRATON OF SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER OFFICE OF CHAIYAPHUM PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2**

วีระพล พูลกลาง¹ และ จักรกฤษณ์ โปตาพล²

Weerapon Phunkang¹ and Chakgrit Podapol²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

¹⁻²Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: rung847@gmail.com

วันที่รับบทความ : 17 เมษายน 2569; วันแก้ไขบทความ 30 เมษายน 2569; วันตอบรับบทความ : 2 พฤษภาคม 2569

Received 17 April 2026; Revised 30 April 2026; Accepted 2 May 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เป็นการวิจัยแบบแบบผสม กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำนวน 225 คน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามมาตรวัดประเมินค่าแบบลิเคิร์ตสเกล ค่าความเชื่อมั่น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

Citation:

* วีระพล พูลกลาง และ จักรกฤษณ์ โปตาพล. (2569). การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 4(3), 895-915.

Weerapon Phunkang and Chakgrit Podapol. (2026). Strategic Administraton Of School Administrators Under Office Of Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office 2. Modern Academic Development and Promotion Journal, 4(3), 895-915.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีการทดสอบตามวิธีของเชฟเฟ่ ส่วนการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียง

ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ที่มีอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ควรมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจนสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงาน และการนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การบริหารเชิงกลยุทธ์, ผู้บริหาร, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This study aimed to: 1) examine the level of strategic management among school administrators; 2) compare strategic management practices of school administrators based on personal factors, including gender, age, educational attainment, and work experience; and 3) explore guidelines for strategic management development among school administrators under the Chaiphum Primary Educational Service Area Office 2. This research employed a mixed-methods approach. The sample consisted of 225 participants, including school administrators and teachers under the Chaiphum Primary Educational Service Area Office 2. Quantitative data were collected using a Likert-scale questionnaire with established reliability. The statistical techniques used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and one-way analysis of variance (ANOVA). When statistically significant

differences were found, pairwise comparisons were conducted using Scheffé's method. Qualitative data were collected through semi-structured interviews and analyzed using content analysis, followed by descriptive synthesis.

The research findings revealed that: 1) The overall level of strategic management among school administrators was at a high level. 2) The comparison results indicated that there was no significant difference in strategic management based on gender. However, statistically significant differences at the .01 level were found in terms of age, educational attainment, and work experience. 3) The guidelines for improving strategic management among school administrators emphasized the use of information for environmental analysis, the formulation of clear strategies aligned with the school context, efficient resource allocation, participatory management involving personnel, and the continuous use of evaluation results for improvement and development.

Keywords: Strategic Management, Administrators, School Administrators

บทนำ

การบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและมีกลยุทธ์เป็นหัวใจสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก ในระดับประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) ได้เน้นการพัฒนาทุนมนุษย์และการสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียม และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก รวมถึง แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ซึ่งมุ่งพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และมีความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ ในส่วนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนด แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570 เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน สร้างความเสมอภาคทางการศึกษา และส่งเสริมระบบบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

การบริหารเชิงกลยุทธ์มีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน เป็นเครื่องมือในการนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ การดำเนินการนี้สอดคล้องกับ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570) ที่มุ่งเน้นการพลิกโฉมประเทศไปสู่ "สังคมแห่งโอกาสและความเสมอภาค" และ "สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต" โดยมีจุดหมายสำคัญคือการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) ซึ่งการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวต้องอาศัยกลไกการบริหารจัดการการศึกษาที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารเป็นสำคัญ การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคปัจจุบัน เนื่องจากโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยี สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการจัดการศึกษาของประเทศ สถานศึกษาจึงต้องมีความสามารถในการ ปรับตัว และตอบสนองต่อความท้าทาย ต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก (SWOT Analysis) เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ชัดเจน นำไปสู่การปฏิบัติงานที่บรรลุเป้าหมายตามนโยบาย การปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ซึ่งกำกับดูแลโรงเรียนในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทั้งในด้านขนาด บริบททางสังคม และสภาพเศรษฐกิจ ใน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอคอนสาร อำเภอเกษตรสมบูรณ์ อำเภอภูเขียว อำเภอบ้านแท่น และอำเภอแก้งคร้อ ซึ่งต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคม เทคโนโลยี และความคาดหวังจากผู้ปกครองและชุมชน การดำเนินงานของสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องอาศัยผู้นำทางการศึกษาที่มีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ สามารถกำหนดทิศทางและวางแผนบริหารจัดการได้อย่างเหมาะสม

เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายของชาติ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาภาคสนามและการสำรวจเบื้องต้นพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาหลายแห่งยังขาดความเข้าใจกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์อย่างเป็นระบบ การวางแผนกลยุทธ์บางส่วนยังไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และยังมีข้อจำกัดในการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติจริง ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษายังไม่เต็มศักยภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดจึงมีความจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ที่ สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของท้องถิ่น อย่างแท้จริง การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อค้นหาองค์ประกอบหรือพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ เหมาะสมที่สุด สำหรับผู้บริหาร

สถานศึกษาในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อให้สามารถใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการได้อย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เพื่อวิเคราะห์แนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารเชิงกลยุทธ์ในบริบทของการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันจะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ต่างกัน
2. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ต่างกัน
3. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ต่างกัน
4. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการบริหารสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพสูงสุด และมีระบบประกันคุณภาพภายใน และภายนอก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Campbell (1977) กล่าวว่าการบริหารสถานศึกษาเป็นการจัดแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

ขวัญพิชชา มีแก้ว (2562) กล่าวว่าการบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติการกิจอย่างเป็นระบบ โดยมีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

ความหมายของการบริหารเชิงกลยุทธ์ “กลยุทธ์” (Strategy) เป็นคำที่มีความหมายกว้าง และมักถูกใช้ในความหมายที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์และบทบาทหน้าที่ขององค์กร การที่จะบริหารเชิงกลยุทธ์ได้อย่างเหมาะสม จึงจำเป็นต้องเข้าใจความหมายของคำว่า “การบริหารเชิงกลยุทธ์” อย่างชัดเจน นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารเชิงกลยุทธ์ไว้ ดังนี้

Henry Mintzberg (2550) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญในการวางแผนกลยุทธ์ที่เรียกว่า 5 Ps หรืออักษร P 5 ตัว ซึ่งอธิบายความหมายของคำว่า “กลยุทธ์” ได้ 5 ลักษณะ ดังนี้

1. กลยุทธ์คือแผน (Strategy is a Plan = P1) หมายถึง การกำหนดแนวทางหรือทิศทางในการดำเนินงานในอนาคต (a guide or course of action into the future) เพื่อให้องค์กรสามารถก้าวเดินจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งได้อย่างมีระบบและมีเป้าหมายที่ชัดเจน ดังนั้น กลยุทธ์ในความหมายนี้จึงเปรียบได้กับ “แผนงาน” ที่ใช้นำทางองค์กรไปสู่ความสำเร็จ
2. กลยุทธ์คือแบบแผนหรือรูปแบบ (Strategy is a Pattern = P2) หมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมหรือการดำเนินงานที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละช่วงเวลา (consistency in behavior over time) ซึ่งสะท้อนถึงความสม่ำเสมอของการปฏิบัติงาน โดยในการวางแผนงานในอนาคต จำเป็นต้องคำนึงถึงประสบการณ์ในอดีต ความสามารถ และความคาดหวังของบุคลากรด้วย ทั้งนี้ กลยุทธ์ที่ตั้งใจไว้ (Intended Strategies) อาจไม่สามารถดำเนินการได้จริงทั้งหมด แต่ผู้ปฏิบัติอาจปรับเปลี่ยนแนวทางให้เหมาะสมจนกลายเป็น กลยุทธ์ที่เกิดขึ้นจริง (Realized

Strategies) 3.กลยุทธ์คือการกำหนดฐานะหรือตำแหน่ง (Strategy is a Position = P3) มุ่งเน้นที่การกำหนด “ตำแหน่งทางการแข่งขัน” ขององค์การในตลาด เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ผลผลิตหรือบริการขององค์การต้องตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้อย่างเหมาะสม การขาดความเข้าใจในฐานะหรือตำแหน่งทางการแข่งขันย่อมนำไปสู่ความล้มเหลวในการดำเนินธุรกิจ 4.กลยุทธ์คือทัศนภาพ (Strategy is a Perspective = P4) หมายถึง การมองภาพรวมขององค์การในเชิงลึก โดยเน้นการสร้างคุณลักษณะ (Character) หรืออัตลักษณ์ร่วมกันภายในองค์การ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับค่านิยม วิสัยทัศน์ และวัฒนธรรมขององค์การ 5.กลยุทธ์คือกลวิธีในการเดินหมาก (Strategy is a Ploy = P5) หมายถึง การใช้อุบายหรือยุทธวิธี (Tactic) ในการดำเนินงานเพื่อเอาชนะคู่แข่ง เป็นการวางแผนที่มีเป้าหมายเฉพาะในสถานการณ์ที่มีการแข่งขันสูง โดยเน้นการคิดเชิงกลยุทธ์เพื่อสร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง

จากการศึกษาผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า กลยุทธ์จึงเป็นรูปแบบของการตัดสินใจและการดำเนินการต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายเพื่อให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ความสำคัญของการบริหารเชิงกลยุทธ์

สุพานี สฤณวณิช (2553) ได้ให้ความหมาย การบริหารเชิงกลยุทธ์มีความหมายกว้างกว่าคำว่า “กลยุทธ์” โดยหมายถึงการบริหารองค์การโดยรวมให้มีกลยุทธ์หลักและกลยุทธ์การแข่งขัน เพื่อสร้างข้อได้เปรียบเหนือคู่แข่ง ต้องอาศัยการศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน เพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับโอกาสและอุปสรรคภายนอก ตลอดจนจุดแข็งและจุดอ่อนภายในองค์การ รวมทั้งต้องมีการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติและติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างทิศทางและความยั่งยืนในระยะยาว

กาญจนา ศิริวงศ์ (2552) ให้ความหมายว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นการบริหารงานที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม โดยมุ่งวิเคราะห์ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกเพื่อการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด นำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพผ่านกระบวนการกำหนดทิศทางระยะยาว การกำหนด การดำเนิน และการควบคุมประเมินกลยุทธ์ขององค์การ

วิเชียร เวลาดี (2550) ให้ความหมายว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นการบริหารงานที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและ

ภายนอก เพื่อพิจารณาและตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการพัฒนากลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้กระบวนการบริหารที่มีระบบและเป็นขั้นตอน

Certo และ Peter (2547) ได้ให้ความหมายของการบริหารเชิงกลยุทธ์ว่า เป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างสอดคล้องและสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นการจัดการที่ไม่หยุดนิ่ง แต่ต้องปรับตัวให้เข้ากับปัจจัยภายในและภายนอก เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากความหมายของนักวิชาการหลายท่านผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์หมายถึง การบริหารองค์การโดยรวมที่มีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายระยะยาว โดยอาศัยกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เพื่อระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคขององค์การ นำไปสู่การตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสมที่สุด และดำเนินการให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดผ่านกระบวนการวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชนิกานต์ ม่วงเสมอ (2566) การบริหารเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนในกลุ่มบูรพาศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 1 กล่าวว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy formulation) 2. การปฏิบัติตามกลยุทธ์ (Strategy Implementation) 3. การประเมินกลยุทธ์ (Strategy evaluation)

ปาริชาติ คำป้อม (2566) ได้ศึกษา การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด” 1 ด้าน และ “มาก” 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ 1.การปฏิบัติตามกลยุทธ์ 2. การกำหนดกลยุทธ์ 3. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 4. การประเมินและควบคุม

Harray (2020) ดัชนีการวิจัยเรื่อง “ความท้าทายของการจัดการเชิงกลยุทธ์และภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนมัธยมของประเทศนิวซีแลนด์” โดยใช้โรงเรียนตัวอย่างจำนวน 3 โรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนมีการจัดการเชิงกลยุทธ์ในด้านทรัพยากรที่ไม่ดีนัก และ

พบว่า อาจารย์ใหญ่เป็นบุคคลสำคัญในการนำและประสานงาน เพื่อให้เกิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียน

Mjaku (2020) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารกลยุทธ์และผู้นำกลยุทธ์ พบว่า ความสัมพันธ์ของการบริหารกลยุทธ์และผู้นำกลยุทธ์มีผลต่อองค์กร 3 ด้าน คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านกลยุทธ์ 3) ด้านคุณค่า ซึ่งผู้บริหารองค์กรจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความชัดเจนในการตัดสินใจ การวางกลยุทธ์จะต้องมีความเหมาะสมตรงกับเป้าหมายและสอดคล้องกับบริบทในองค์กรและสถานการณ์สังคม และต้องสร้างความคุณค่าในตัวเององค์กร บูรณาการทางการดำเนินงาน ความคิดแบบใหม่ มีคุณค่าในตนเองและเป็นทรัพยากรที่มีองค์ความรู้ เข้าใจกระบวนการทำงานและเข้าใจบริบทขององค์กร

Stefano (2020) แห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลของโรงเรียน: บทบาทการนำของครูใหญ่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในจังหวัดซานตาเฟ (Santa Fe Province) ประเทศอาร์เจนตินา” พบว่า พฤติกรรมในการให้ความช่วยเหลือของครูใหญ่ที่พบได้บ่อยที่สุดซึ่งส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน

Hernandez (2021) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถาบันการศึกษาในเม็กซิโก พบว่าการจัดการเชิงกลยุทธ์จะต้องใช้รูปแบบที่มีความเหมาะสมกับการศึกษา นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา พัฒนาปรับปรุงการศึกษา การสร้างแรงจูงใจในการช่วยเหลือการศึกษา พัฒนาวัฒนธรรมบริบทในพื้นที่ การจัดระเบียบองค์กรส่งเสริมให้มีการประยุกต์ใช้การบูรณาการทางความคิด การฝึกอบรมบุคลากรระหว่างองค์กรกับสังคม มีการร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมการศึกษาของเยาวชน มุ่งส่งเสริมตามแผนและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารเชิงกลยุทธ์

ธนวรรณ รัตนเจริญ และ กัลยมน อินทุสุต (2564) กล่าวว่า กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การกำหนดกลยุทธ์ 2. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 3. การประเมินและควบคุมกลยุทธ์

สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2564) กล่าวว่า กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Analysis) 2. ทางเลือกเชิงกลยุทธ์ (Strategic Choices) 3. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation)

สกุณตลา รัตนไพบูลย์วัฒนา (2564) “การบริหารเชิงกลยุทธ์กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ โรงเรียนเอกชนในจังหวัดราชบุรี”, (วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2564) กล่าวว่า กระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2. การกำหนดกลยุทธ์ 3.การนำกลยุทธ์ไปใช้ 4. การประเมินและควบคุม

Thompson and Strickland (2001) กล่าวว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ 3) การจัดทำกลยุทธ์ 4) การนำกลยุทธ์ที่เลือกไว้ไปปฏิบัติ 5) การประเมินผลการดำเนินงาน

Dor-haim (2022) กล่าวว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2. การกำหนดทิศทางขององค์กร 3. การกำหนดกลยุทธ์ 4. การวางแผนกลยุทธ์ 5. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 6. การประเมินและควบคุมกลยุทธ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 เป็นการวิจัยการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research)

1. ประชากร ผู้บริหารและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2 จำนวน 2,042 คน จากโรงเรียน 260 แห่ง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ,2568)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน ปีการศึกษา 2568 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ซึ่งได้จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน Krejcie and Morgan (Krejcie and Morgan, 1970, p.607) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 325 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามจำนวนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในแต่ละอำเภอ และใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) ดังรายละเอียด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มี 2 แบบ ได้แก่ 1. แบบสอบถาม 2.แบบสัมภาษณ์

1. แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน เป็นแบบเลือกตอบ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1.การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2. การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ 3. การกำหนดกลยุทธ์ 4. การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 5. การประเมินและควบคุมกลยุทธ์เป็นแบบสอบถามเป็นมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) แบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) โดยคำตอบเป็นแบบเลือกตอบตามระดับความคิดเห็น แบ่งเป็น 5 ระดับ

2. แบบสัมภาษณ์

เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 แบบ ได้แก่ 1. แบบสอบถาม 2. แบบสัมภาษณ์ โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1. แบบสอบถาม

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ความถี่และการหาร้อยละ (percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.3 ทำการเปรียบเทียบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน ที่ต่างกันด้วย

การทดสอบค่า t-test และค่า F-test (One-way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe' Method)

2. แบบสัมภาษณ์

ศึกษาแนวทางในการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งมีด้านที่มีผลการวิจัยที่มีค่าน้อย จำเป็นต้องศึกษาแนวทางการพัฒนา โดยนำผลในด้านต่าง ๆ นำมาสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

กลุ่มเป้าหมาย

การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ นักวิชาการศึกษา จำนวน 2 คน ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ นักปฏิบัติการ จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi structure interview) ประเด็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย ชื่อ คุณวุฒิ ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 ข้อสัมภาษณ์การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ จำนวน 5 ด้าน คือ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2) การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ 3) การกำหนดกลยุทธ์ 4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 5) การประเมินและควบคุมกลยุทธ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างข้อสรุปโดยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสัมภาษณ์อีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเชื่อถือได้

2. ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์การสัมภาษณ์แนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) และนำเสนอโดยการเขียนบรรยายแบบความเรียง

ผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การประเมินและควบคุมกลยุทธ์ รองลงมาคือ การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การกำหนดกลยุทธ์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า เมื่อจำแนกตามเพศไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ไม่พบความแตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการประเมินและควบคุมกลยุทธ์ และการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 มี 5 ด้าน คือ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการรวบรวมและใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง ทันสมัย และครอบคลุมทั้งปัจจัยภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาอย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา รวมทั้งควรคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และนโยบายทางการศึกษา 2) การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหาร กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และตัวชี้วัดความสำเร็จให้ชัดเจน โดยให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง เพื่อสร้างความเข้าใจและความเป็นเจ้าของร่วมกัน 3) การกำหนดกลยุทธ์ ผู้บริหารวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ที่มีความชัดเจน เป็นรูปธรรม และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยมุ่งเน้นการ

พัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ ควบคู่กับการพัฒนาครูและบุคลากร รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ 4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติผู้บริหารส่งเสริมการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์อย่างเป็นระบบ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทุกฝ่าย มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน สนับสนุนทรัพยากรที่เพียงพอ และมีการนิเทศ ติดตาม กำกับอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลตามเป้าหมาย 5) การประเมินและควบคุมกลยุทธ์ ผู้บริหารดำเนินการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ เพื่อนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งสร้างกลไกการควบคุมคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

1) การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำหลักการบริหารเชิงกลยุทธ์ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ญัฏฐพันธ์ เขจรนันท์ (2560) ที่อธิบายว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง ตั้งแต่การกำหนดทิศทางการวิเคราะห้สภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์ การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผล นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด บางโม (2558) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการใช้กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์อย่างครบถ้วน จะส่งผลให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายได้ดีขึ้น 2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบ การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่า สมมติฐานที่ 1 ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษาดำเนินการภายใต้นโยบายและกรอบแนวทาง

เดียวกัน ประกอบกับการกำหนดบทบาทหน้าที่ตามตำแหน่งอย่างชัดเจน และให้ความสำคัญกับความเสมอภาคทางเพศ ส่งผลให้บุคลากรมีการรับรู้และปฏิบัติงานในทิศทางเดียวกัน จึงทำให้ความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพล อินทร์แก้ว (2565) ที่พบว่า เพศไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของบุคลากรในสถานศึกษา

สมมติฐานที่ 2 ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 แตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยพบว่ากลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปีมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มอายุ 30-45 ปี และมากกว่า 45 ปีอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่กลุ่มอายุ 30-45 ปี และมากกว่า 45 ปี ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอายุเป็นปัจจัยที่สะท้อนประสบการณ์และวุฒิภาวะในการทำงาน ผู้บริหารที่มีอายุมากมักมีประสบการณ์และความเข้าใจบริบทของสถานศึกษามากกว่า จึงมีมุมมองเชิงกลยุทธ์ที่ลึกซึ้งและให้ความสำคัญกับการบริหารเชิงกลยุทธ์มากกว่ากลุ่มอายุน้อย ซึ่งยังอยู่ในช่วงของการเรียนรู้และปฏิบัติตามนโยบายเป็นหลัก ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ วิชาญ ใจดี (2565) ที่พบว่า อายุมีผลต่อมุมมองและการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน สมมติฐานที่ 3 ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวุฒิการศึกษาส่งผลต่อความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่ามักมีความสามารถในการคิดเชิงระบบและการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่ลึกซึ้งกว่า รวมทั้งมีโอกาสเข้าถึงองค์ความรู้และการพัฒนาวิชาชีพมากกว่า จึงทำให้มีมุมมองต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์แตกต่างกัน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ ประสิทธิ์ บุญเลิศ (2565) ที่พบว่า วุฒิการศึกษามีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของบุคลากรในองค์กรการศึกษา สมมติฐานที่ 4 ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยพบความแตกต่างในด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์ และการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติที่ระดับ .01 และด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์และการประเมินและควบคุมกลยุทธ์ที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการประสบการณ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการบริหารเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารที่มีประสบการณ์สูงมักมีความสามารถในการวิเคราะห์ วางแผน ตัดสินใจ และเชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า ส่งผลให้มีมุมมองต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์แตกต่างจากผู้ที่มีประสบการณ์น้อย ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ ชลธิชา อินทร์แก้ว (2566) ที่พบว่า ประสบการณ์ในการทำงานมีผลต่อการรับรู้ การตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการบริหารองค์กรอย่างมีนัยสำคัญ 3) แนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า 1) ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการศึกษาปัจจัยภายในและภายนอกของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เช่น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) รวมถึงการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับบริบทการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านนโยบาย เทคโนโลยี และสังคม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเป็นขั้นตอนพื้นฐานของการบริหารเชิงกลยุทธ์ ที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทจริง และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทวัส แทนศิริ และคณะ (2566) ที่พบว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของโรงเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาการบริหารวิชาการ โดยเฉพาะการพิจารณาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม ซึ่งช่วยให้สถานศึกษาสามารถกำหนดแนวทางพัฒนาได้ตรงกับสภาพจริง 2) ด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ อภิปรายได้ว่าผู้บริหารมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างชัดเจน และสามารถสื่อสารทิศทางองค์กรไปยังครูและบุคลากรได้อย่างทั่วถึง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยกำหนดแนวทางการพัฒนาองค์กรในระยะยาว ทำให้สถานศึกษามีเป้าหมายที่ชัดเจน และสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายและบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wiratwattana และ Wangthanomsak (2024) ที่พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับคุณภาพผู้เรียน โดยเฉพาะการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนซึ่งส่งผลต่อผลลัพธ์ทางการศึกษา 3) ด้าน

การกำหนดกลยุทธ์ อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารมีความสามารถในการกำหนดแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และบริบทขององค์กร โดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษาในการคัดเลือกและกำหนดกลยุทธ์ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการกำหนดกลยุทธ์เป็นกระบวนการสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมกับการนำไปปฏิบัติ ซึ่งหากมีการกำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจน ครอบคลุม และเป็นไปได้ จะช่วยให้การบริหารงานของสถานศึกษามีทิศทางที่แน่นอนและสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยทัศน์ กิ่งเกาะยาว และคณะ (2568) ที่พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะด้านการกำหนดกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก และมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษา 4) ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ อภิปรายได้ว่าผู้บริหารสามารถแปลงแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยอาศัยความร่วมมือของครูและบุคลากร รวมทั้งมีการจัดสรรทรัพยากร การมอบหมายงาน และการติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เนื่องมาจากการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนสำคัญที่สะท้อนประสิทธิภาพของการบริหารเชิงกลยุทธ์ หากสถานศึกษามีการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการกระจายอำนาจ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร จะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญานิศ อินทวงค์ และคณะ (2566) ที่พบว่า การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติของสถานศึกษา จำเป็นต้องอาศัยการสร้างวัฒนธรรมองค์กร การมีส่วนร่วมของเครือข่าย และการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด นอกจากนี้ยัง 5) ด้านการประเมินและควบคุมกลยุทธ์ อภิปรายได้ว่าผู้บริหารมีการกำกับ ติดตาม และตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนกลยุทธ์อย่างเป็นระบบ รวมทั้งมีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาแผนงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการประเมินและควบคุมกลยุทธ์เป็นขั้นตอนสำคัญในวงจรการบริหารเชิงกลยุทธ์ ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารสามารถตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างแผนกับผลการดำเนินงานจริง รวมถึงสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที โดยเฉพาะการใช้ข้อมูลสารสนเทศและตัวชี้วัด (KPI) ในการควบคุมคุณภาพการดำเนินงาน ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยทัศน์ กิ่งเกาะยาว และคณะ (2567) ที่พบว่า ด้านการควบคุมและประเมินผลเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารเชิงกลยุทธ์ และมีความแตกต่างกันตามปัจจัยของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 สรุปผลได้ดังนี้

1) การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ที่มีอายุ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน มีพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) แนวทางการพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ควรมุ่งเน้นการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์ที่ชัดเจนสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงาน และการนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย 1.1 ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมมีความครอบคลุมและสะท้อนสภาพจริงมากยิ่งขึ้น 1.2 กำหนดกลยุทธ์ให้ชัดเจน เป็นรูปธรรม วัดผลได้ และสอดคล้องกับทรัพยากรและเทคโนโลยีที่มีอยู่ 1.3 พัฒนาระบบการจัดสรรทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย 1.4 นำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาแผนงานอย่างต่อเนื่อง ผ่านระบบติดตามและประเมินผลที่เป็นรูปธรรม 1.5 หน่วยงานต้นสังกัดใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและพัฒนาศักยภาพผู้บริหารด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ประกอบด้วย 1.1 ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมและการจัดสรรทรัพยากร เพื่อค้นหาอุปสรรคและแนวทางพัฒนาเชิงลึก 1.2 ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษา ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่าง การกำหนดกลยุทธ์กับทรัพยากรและเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน 1.3 ศึกษากระบวนการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาแผนงานอย่างเป็นระบบ ขยายขอบเขตการวิจัยไปยังสังกัดหรือระดับการศึกษาอื่น เพื่อเปรียบเทียบและเพิ่มความครอบคลุมของผลการวิจัย 1.4 พัฒนาโมเดลหรือแนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา และสามารถนำไปใช้ได้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ศิริวงศ์. (2552). *การจัดการเชิงกลยุทธ์ในองค์กร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ขวัญพิชชา มีแก้ว. (2562). แนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษา. ใน *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏ.
- ชฎานิส อินทวงค์ และคณะ. (2566). การพัฒนากลยุทธ์องค์กร. *วารสารวิจัยสังคมศาสตร์*, 14(2), 55–73.
- ชลธิชา อินทร์แก้ว. (2566). การบริหารเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษาไทย. *วารสารการศึกษา*, 21(1), 66–80.
- ชนิกานต์ ม่วงเสมอ. (2566). แนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา. ใน *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐพันธุ์ เขจรนนท์. (2560). *การบริหารเชิงกลยุทธ์ (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ณัฐพล อินทร์แก้ว. (2565). กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษา. *วารสารบริหารการศึกษา*, 18(2), 88–102.
- ธนวรรณ รัตนเจริญ และกัลยมน อินทสุต. (2564). การบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 15(2), 45–60.
- ปาริชาติ คำป้อม. (2566). การพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษา. ใน *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประสิทธิ์ บุญเลิศ. (2565). การบริหารเชิงกลยุทธ์ในยุคดิจิทัล. *วารสารเทคโนโลยีการศึกษา*, 12(1), 33–47.
- วิชาญ ใจดี. (2565). การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารการศึกษาไทย*, 20(1), 55–70.
- วิทวัส แทนศิริ และคณะ. (2566). รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ในองค์กร. *วารสารวิจัยการบริหาร*, 10(2), 101–120.
- วิเชียร เวลาดี. (2550). การบริหารเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษา. ใน *วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมคิด บางโม. (2558). *องค์กรและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒนา.

- สมชาย ภาณุสนธิ์วัฒน์. (2564). *การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- สกุณา รัตนไพบลย์วัฒนา. (2564). *การบริหารเชิงกลยุทธ์ในองค์กรยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุพานี สฤกษ์วานิช. (2553). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ไชยทัศน์ กิ่งเกาะยาว และคณะ. (2567). *การบริหารเชิงกลยุทธ์ในยุคดิจิทัล*. *วารสารการบริหาร*, 22(1), 1–15.
- ไชยทัศน์ กิ่งเกาะยาว และคณะ. (2568). *รูปแบบการพัฒนากลยุทธ์องค์กร*. *วารสารวิจัยการจัดการ*, 23(1), 25–40.
- Certo, S. C., & Peter, P. J. (2004). *Strategic management: Concepts and cases*. New York: McGraw-Hill.
- Campbell, A. (1977). *Strategic planning and management*. London: Macmillan.
- Dor-haim, S. (2022). Strategic transformation in organizations. *Strategic Change*, 31(1), 25–38.
- Harray, J. (2020). Strategic leadership and organizational change. *Management Review Quarterly*, 70(2), 155–170.
- Hernandez, R. (2021). Strategic management in modern organizations. *Journal of Management Studies*, 58(4), 1120–1135.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Mintzberg, H. (2007). *Tracking strategies: Toward a general theory*. Oxford: Oxford University Press.
- Mjaku, A. (2020). Strategic management practices and performance. *International Journal of Management*, 11(3), 50–65.

- Stefano, G. (2020). Strategic innovation and leadership. *Journal of Business Research*, 120, 345–356.
- Thompson, A. A., & Strickland, A. J. (2001). *Strategic management: Concepts and cases*. New York: McGraw-Hill.
- Wiratwattana, W., & Wangthanomsak, T. (2024). Strategic management in education sector. *International Journal of Educational Management*, 38(2), 210–225.